**UNIVERSITATEA NAŢIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”**

**Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate**

# DINAMICA MEDIULUI DE SECURITATE AUGUST-SEPTEMBRIE 2016

**UCRAINA: DE LA REESCALADAREA TENSIUNILOR CU FEDERAŢIA RUSĂ LA UN NOU ACORD DE ÎNCETARE A FOCULUI**

**CONSOLIDAREA PUTERII ŞI AMBIŢIILE EXTERNE ALE TURCIEI**

## CUPRINS

Studiile incluse în acest material vor fi publicate în paginile revistei *Impact Strategic*.

## Capitolul 1

## UCRAINA: DE LA REESCALADAREA TENSIUNILOR CU FEDERAŢIA RUSĂ LA UN NOU ACORD DE ÎNCETARE A FOCULUI

*Cristina BOGZEANU*

Pe parcursul lunilor august-septembrie, evoluţia crizei ucrainene a cunoscut o fluctuaţie notabilă, de la conturarea clară a posibilităţii de reescaladare a conflictului cu Federaţia Rusă (august), la încheierea unui nou acord de încetare a focului (septembrie).

În luna august, evoluţia crizei ucrainene a avut un parcurs îngrijorător, exprimându-se chiar şi posibilitatea unei invazii ruseşti. Relaţiile au început un nou ciclu de tensionare la 8 august, când Ucraina a raportat intensificarea activităţilor militare ruseşti la graniţa cu Peninsula Crimeea (o coloană de vehicule blindate a fost filmată în timp ce se deplasa spre nordul regiunii Crimeea). Ministerul ucrainean al Afacerilor pentru Crimeea anunţa, de asemenea, că autorităţile ruse din Crimeea organizează exerciţii militare pe graniţa de nord şi că trecerea la graniţă este blocată, pentru a nu pune populaţia în pericol[1]. La 10 august, Rusia susţinea că doi militari ruşi au fost ucişi şi 10 răniţi în timpul unor ciocniri cu forţe ucrainene la 7 august şi că membrii acestora din urmă au fost arestaţi. Mai mult, Putin a acuzat Ucraina că foloseşte metode teroriste pentru declanşarea unui conflict în Peninsula Crimeea, susţinând că a prevenit două încercări ale Ucrainei de a infiltra sabotori în Crimeea. Acestea au constat în confruntări care au dus la moartea a doi militari ruşi[2].

În aceeaşi zi, Ucraina a negat că un astfel de incident a avut loc, susţinând că Moscova caută pretexte pentru intensificarea conflictului militar. Autorităţile de la Kiev au atras atenţia asupra unei încercări a Federaţiei Ruse de a escalada tensiunile în estul Ucrainei, pentru a putea invoca încălcarea Acordului Minsk II[3]. În acelaşi timp, serviciile de informaţii ruseşti acuzau Ucraina că a organizat mai multe incursiuni, efectuate de sabotori-terorişti, care s-au soldat cu confruntări armate şi pierderi de vieţi omeneşti.

Preşedintele ucrainean, P. Poroşenko şi-a exprimat îngrijorarea că o invazie rusească la scară mare nu este exclusă. De asemenea, încălcarea prevederilor Acordului Minsk II a devenit

[1] Statement of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine on yet another Kremlin-manufactured provocation, 10 August 2016, URL: http://mfa.gov.ua/en/press-center/news/49788-statement-of-the-ministry-of-foreign-affairs-of-ukraine-on-yet-another-kremlin-manufactured-provocation, accesat la 6 octombrie 2016.

[2] Dmitry Medvedev responds to a reporter’s question about the terror plot in Crimea, 12 August 2016, URL: http://government.ru/en/news/24150, accesat la 6 octombrie 2016.

[3] Comment of President: Russia’s accusing Ukraine of terrorism in occupied Crimea is absurd and cynical, 10 August 2016, URL: http://www.mil.gov.ua/en/news/2016/08/10/comment-of-president-russias-accusing-ukraine-of-terrorism-in-occupied-crimea-is-absurd-and-cynical.

evidentă prin creşterea numărului de tiruri ale rebelilor pro-ruşi împotriva poziţiilor ucrainene în estul ţării[4]. În consecinţă, a fost decisă ridicarea nivelului de alertă al tuturor unităţilor militare din graniţei administrative cu Crimeea şi regiunile separatiste[5]. Concomitent, conform unei declaraţii a Ministerului Apărării al Rusiei, Forţele Navale ruseşti se pregăteau pentru exerciţii militare în Marea Neagră, pentru a se antrena pentru respingerea de atacuri subacvatice din partea sabotorilor.

De asemenea, Ucraina atrăgea atenţia asupra faptului că Federaţia Rusă că întreprinde un proces de militarizare intensă a Peninsulei Crimeea, aflându-se în curs de a transforma Peninsula Crimeea în bază militară, conform purtătorului de cuvânt al Armatei Ucrainene. Pericolul major pentru Ucraina consta în „instalarea celor mai noi dispozitive capabile să transporte arme nucleare", dar şi creşterea numărului de submarine, fregate, corvete cu rachete, care pot utiliza cel mai recent tip de rachetă de croazieră cu rază lungă de acţiune, în numărul considerabil de avioane de luptă comasate pe teritoriul Crimeii, precum şi în faptul că Rusia a început instalarea de sisteme avansate de apărare anti-aeriană şi anti-rachetă S-400[6]. Aceasta după ce, cu doar o săptămână în urmă, V. Putin a ameninţat că va lua contramăsuri la presupusele tentative de incursiune ale unor sabotori ucraineni în Peninsula Crimeea.

În acest context, marcat de tensiuni crescânde, V. Putin a ordonat un set de exerciţii militare, inclusiv la graniţa cu Ucraina. Conform declaraţiilor ministrului apărării al rus, exerciţiile de pregătire de luptă erau menite să „apere interesele Federaţiei Ruse în contextul creşterii ameninţărilor la adresa securităţii sale". Exerciţiile au fost planificate a se derula până la sfârşitul lunii şi cu două săptămâni înainte de summitul G-20 (4-5 septembrie, China), când şefii de stat ai Rusiei, Franţei şi Germaniei urmau să se întâlnească şi să discute pe tema conflictului din Ucraina.

Escaladarea tensiunilor dintre Rusia şi Ucraina a determinat îngrijorări la nivelul NATO, unde armistiţiul este considerat a fi fost încălcat şi care îndeamnă părţile să revină la masa negocierilor.

În viziunea Alianţei, Ucraina a respins vehement acuzaţiile Federaţiei Ruse şi a transmis cu claritate faptul că este interesată să restabilească integritatea teritorială, exclusiv prin mijloace politice şi diplomatice, în timp ce Moscova nu a furnizat nicio dovadă clară în sprijinul

[4] In the event of escalation, a new wave of mobilization to be declared and marital law to be imposed – the President, 18 August 2016, URL: http://www.mil.gov.ua/en/news/2016/08/18/in-the-event-of-escalation-a-new-wave-of-mobilization-to-be-declared-and-marital-law-to-be-imposed-%E2%80%93-the-president, accesat la 11 octombrie 2016.

[5] President instructed to enhance combat readiness of military, border guards, officials of Security Service and National Guard, 11 August 2016, URL: http://www.mil.gov.ua/en/news/2016/08/11/president-instructed-to-enhance-combat-readiness-of-military-border-guards-officials-of-security-service-and-national-guard, accesat la 10 octombrie 2016.

[6] Russian military in Crimea get advanced S-400 missile defense system, same as deployed in Syria, 12 August 2016, URL: https://www.rt.com/news/355732-russian-missile-defense-crimea, accesat la 9 octombrie 2016.

acuzaţiilor la adresa Ucrainei[7]. Similar, liderii UE şi-au exprimat sprijinul pentru suveranitatea Ucrainei, considerând nefondate acuzaţiile de terorism aduse de Rusia acesteia.

La 1 septembrie, este încheiat un nou acord de încetare a focului în estul Ucrainei, cu ocazia începutului de an şcolar. La 13 septembrie, este încheiat un nou acord de încetare a focului, de această dată, la iniţiativa rebelilor pro-ruşi. Liderul Republicii Auto-proclamate Doneţk a anunţat că rebelii sunt angajaţi în acordul de la Minsk, pe care îl consideră unica soluţia posibilă. Declaraţia a venit imediat după ce preşedintele ucrainean, Petro Poroşenko, a ţinut discursul anual în faţa Radei de stat, în care a menţionat că orice „acord politic va fi precedat de progresul vizibil şi cert în problemele de securitate: încetarea focului, retragerea trupelor şi echipamentelor militare ale Rusiei din teritoriile ocupate, dezarmarea militanţilor şi, finalmente, restabilirea controlului asupra graniţelor”, dar că „nici amendarea constituţiei, nici a legii asupra alegerilor din Donbass şi nici alte măsuri strategice” nu vor avea loc fără participarea reprezentanţilor poporului[8].

La 21 septembrie, reprezentanţi ai Ucrainei, Rusiei şi OSCE au agreat asupra condiţiilor unui acord, conform căruia unităţile militare ucrainene şi separatiste îşi vor retrage unităţile militare dincolo de punctele specificate, de-a lungul liniei de contact din estul Ucrainei. Acordul propunea, de asemenea, şi un termen-limită de 13 zile pentru retragerea forţelor şi armamentului, sub monitorizarea OSCE. Astfel, cel puţin temporar, rata violenţei din Donbass a înregistrat o scădere.

Notabil în acest sens este faptul că astfel de acorduri au mai fost încheiate de-a lungul crizei ucrainene, dar Rusia nu şi-a retras niciodată complet trupele sau echipamentele militare şi nu a restabilit niciodată controlul asupra graniţei dintre Rusia şi entităţile separatiste ucrainene, în conformitate cu prevederile acordului. În plus, la 9 septembrie, cu puţin timp înainte de încheierea noilor acorduri de încetare a focului, Ministerul Afacerilor Externe din Ucraina îşi exprima îngrijorarea cu privire la derularea, de către Federaţia Rusă, a exerciţiului militar anual Caucaz 2016, care se derulează „în teritoriile ocupate şi în apropierea graniţelor Ucrainei”, considerată de către Kiev „o ameninţare militară imediată şi crescândă la adresa statului ucrainean”[9].

---

[7] Russia drums up tension with Ukraine over Crimea. Ukraine puts troops on high alert as Moscow threatens with “additional measures” after alleged armed attack on Crimea, 11 August 2016, URL: http://www.aljazeera.com/news/2016/08/russia-drums-tension-ukraine-crimea-160811152734984.html, accesat la 6 octombrie 2016.

[8] Annual address of President to Verkhovna Rada “On Internal and External Situation of Ukraine in 2016”, 6 September 2016, URL: http://www.president.gov.ua/en/news/shorichne-poslannya-prezidenta-do-verhovnoyi-radi-pro-vnutri-38077, accesat la 12 octombrie 2016.

[9] Comment of the MFA of Ukraine on Russia’s large-scale military exercises “Caucasus 2016”, 7 September 2016, URL: http://mfa.gov.ua/en/press-center/news/50599-komentar-mzs-ukrajini-provedennya-rosijsykoju-federacijeju-masshtabnih-vijsykovih-navchany-kavkaz-2016, accesat la 6 octombrie 2016.

Mai mult, Rusia şi Ucraina îşi menţin poziţiile diferite faţă de viitorul statut al entităţilor separatiste. Pe de o parte, Moscova şi separatiştii condiţionează sfârşitul luptelor prin garantarea unei autonomii mai mari pentru Donbass, în timp ce Ucraina îşi condiţionează concesiile politice de implementarea prevederilor referitoare la securitate din Acordul de la Minsk. De asemenea, Kiev a anunţat că nu va recunoaşte rezultatele niciunui scrutin organizat în entităţile separatiste, atât timp cât acestea nu vor fi monitorizate de observatori ucraineni şi din OSCE, în timp ce liderii separatişti au declarat că aceste alegeri vor fi organizate la începutul lunii octombrie, cu sau fără acordul autorităţilor de la Kiev.

Contextul general în care este încheiat acest acord este semnificativ pentru evoluţiei crizei ucrainene. Astfel, la 15 septembrie 2016, UE a prelungit până la 15 martie 2017 îngheţarea activelor şi restricţiilor de călătorie pentru indivizi şi companii, considerate a fi responsabile pentru acţiuni care subminează sau ameninţă integritatea teritorială, suveranitatea şi independenţa Ucrainei[10]. La 21 septembrie, vice-cancelarul german şi ministrul economiei german au efectuat o vizită în Rusia pentru a discuta relaţiile economice bilaterale, inclusiv sancţiunile economice impuse Moscovei. Întâlnirea comportă o relevanţă majoră, având în vedere că, statele europene încă dezbat dacă sancţiunile ar trebui sau nu extinse. Termenul limită pentru sancţiunile economice expiră în ianuarie 2017, iar UE urmează să decidă asupra menţinerii sau ridicării acestora la finele lunii octombrie 2016.

De asemenea, în aceeaşi perioadă, Rusia a jucat un rol cheie şi în încheierea unui acord de încetare a focului în Siria (12 septembrie). Acordul a eşuat în urma unei campanii lansate de forţele armate siriene, sprijinite de Rusia, ceea ce a dus la o degradare accentuată a relaţiilor dintre Moscova şi actorii occidentali, părţile acuzându-se reciproc de încălcarea acordului.

În acelaşi timp, în Ucraina, Moscova se dovedeşte a fi mai implicată în procesul de implementare a acordului de încetare a focului, ceea ce ar putea reflecta o posibilă încercare a acesteia de a reduce, pe cât de mult posibil, sancţiunile economice şi diplomatice impuse de UE. Este o abordare care ar permite Rusiei să argumenteze înregistrarea de progrese în implementarea Acordului Minsk II nu doar pentru ridicarea sancţiunilor, ci şi pentru determinarea Kievului de a face concesii politice.

Atitudinea cooperantă a Moscovei în contextul noului acord de încetare a focului poate fi interpretată în lumina interesului acesteia pentru diminuarea sancţiunilor economice impuse de UE, dar şi în cea a rolului de putere majoră în plan regional. Totuşi, având în vedere evoluţia crizei şi a negocierilor pentru încetarea ostilităţilor, acordul de încetare a focului va determina, cel mai probabil, o scădere a nivelului violenţelor în estul Ucrainei, doar pe termen scurt.

---

[10] Măsurile restrictive adoptate de UE, ca răspuns la criza din Ucraina, URL: http://www.consilium.europa.eu/ro/policies/sanctions/ukraine-crisis, accesat la 3 octombrie 2016.

## Capitolul 2
## CONSOLIDAREA PUTERII ŞI AMBIŢIILE EXTERNE ALE TURCIEI

*Mihai ZODIAN*

Au continuat tendinţele de consolidare a regimului politic condus de Recep Tayyip Erdoğan, inclusiv prin politici coercitive. În paralel cu evoluţii regionale conflictuale, Turcia a intervenit în nordul Siriei şi a insistat asupra recunoaşterii intereselor sale în nordul Irakului. Se poate considera că avem de-a face cu o strategie externă complementară celei din interior, dar nu lipsită de unele riscuri.

Situaţia din Turcia este importantă pentru României datorită poziţiei geografice şi importanţei sale în cadrul Alianţei Nord-Atlantice. Ca urmare a interconectării, trebuie urmărite nu numai aspectele legate de regimul politic, ci şi strategiile şi acţiunile externe ale statului, inclusiv operaţiile militare şi relaţiile cu marile puteri. Putem avea, astfel, o imagine de ansamblu asupra caracteristicilor şi tendinţelor legate de un actor regional major.

Mai întâi, trebuie subliniat că preşedintele Turciei se bucură, aparent, de o mare popularitate în rândul societăţii. Potrivit unui sondaj MetroPOLL citat de Onur Ant în *Bloomberg*[11]. Recep Tayyip Erdoğan este privit favorabil de aproximativ 67% dintre respondenţi, ceea ce, potrivit autorului, i-ar putea permite să organizeze un referendum pentru instituirea unei republici prezidenţiale[12]. Chiar dacă cifrele trebuie privite cu precauţie, ţinând cont de situaţie, s-ar intensifica o anumită tendinţă de centralizare instituţională civilă, manifestată în ultimii ani în statul respectiv.

Autorităţile de la Ankara au continuat măsurile îndreptate împotriva persoanelor suspectate de implicare în tentativa de lovitură de stat din 15 iulie 2016. Potrivit BBC, circa 100.000 de angajaţi guvernamentali, inclusiv din instituţiile de forţă, au fost trecuţi pe linie moartă[13]. Câteva zeci de mii au fost reţinuţi sau arestaţi[14].

Agenţia *Reuters* a subliniat că aproximativ 400 de reprezentanţi ai Turcia în diverse structurile ale NATO sau formule de cooperare cu Statele Unite au fost rechemaţi şi uneori,

---

[11] Onur Ant, "Erdoğan's Approval Rating Soars in Turkey Following Coup Attempt", *Bloomberg*, 11 august 2016, http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-08-11/Erdoğan-s-approval-rating-soars-in-turkey-following-coup-attempt (accesat octombrie 2016).

[12] Ibidem.

[13] ***, "Turkey purges 13,000 police offices over failed coup", *BBC News*, 4 octombrie 2016, http://www.bbc.com/news/world-europe-37551889 (accesat octombrie 2016).

[14] ***, "Turkey to free 38,000 people from prisons", *AP/The Guardian*, 17 august 2016, https://www.theguardian.com/world/2016/aug/17/turkey-free-prisoners-make-space-coup-plotters (accesat octombrie 2016).

investigaţi, proces început în iulie, dar care aparent s-a accelerat în cursul lunii septembrie[15]. De asemenea, jandarmeria şi paza de coastă au fost scoase din cadrul armatei, reducând efectivele oficiale de la peste 500.000 de oameni, la puţin peste 300.000[16].

Universităţi şi instituţii de învăţământ au fost trecute sub lupa anchetatorilor, unele lovindu-se de dificultăţi de funcţionare, ceea ce a atras critici moderate din exterior[17]. De asemenea, au fost avute în vedere şi sectoarele justiţiei sau mass media locale[18]. În continuare, preşedintele Recep Tayyip Erdoğan şi apropiaţii săi îl suspectează pe Fethullah Gülen de plănuirea preluării puterii şi au continuat demersurile de extrădare a fostului partener[19].

În acest context, opinia publică internaţională a fost surprinsă odată cu decizia preşedintelui Turciei, Recep Tayyip Erdoğan de a trimite forţe în nordul Siriei, unde s-au confruntat cu militanţi ISIS şi kurzi, începând cu sfârşitul lunii august[20]. Alături de prezenţa din nordul Irakului, hotărârea respectivă demonstrează preocuparea autorităţilor de la Ankare pentru a exercita o măsură de control asupra unor fenomene de securitate regională ce se pot dovedi a fi periculoase pentru statul respectiv. Unii comentatorii au invocat inclusiv un compromis intern între decidenţii AKP şi cei militari în privinţa acestei politici.

Alinierile regionale par destul de confuze, cu Turcia sprijinind grupările rebele ostile ISIS, nu şi miliţia kurdă de stânga YPG, blamată pentru legăturile sale cu Partidul Muncitorilor din Kurdistan (PKK)[21]. În acelaşi timp, Ankara a realizat o apropiere faţă de Moscova, care susţine guvernul de la Damasc, alături de Iran şi Hezbollah, adică o tabără rivală celei dintâi. Există însă posibilitatea ca intervenţia turcă să aibă obiective mai limitate decât cele legate de stabilirea unei ordini politice în Siria, anume să îşi menţină influenţa în nordul acestui stat şi să prevină proclamarea unui Kurdistan independent, cel puţin ca obiectiv general şi pe termen lung[22]. Intitulată *Scutul Eufratului*, operaţia militară a vizat cucerirea unor localităţi din nordul Siria,

[15] Robin Emmott, "Exclusive: Turkey purges NATO military envoys after failed coup", *Reuters*, 12 octombrie 2016, http://www.reuters.com/article/us-turkey-nato-exclusive-idUSKCN12C16Q (accesat octombrie 2016).

[16] ***, "Turkey military personnel number shrinks after structural change", *Hurryet Daily News*, 20 octombrie 2016, http://www.hurriyetdailynews.com/turkish-military-personnel-number-shrinks-after-structural-change-.aspx?PageID=238&NID=104629&NewsCatID=341 (accesat octombrie 2016).

[17] ***, "Turkish schools reopen after purge of teachers suspected of coup links", *AFP/The Guardian*, 19 septembrie 2016, https://www.theguardian.com/world/2016/sep/19/turkish-teaching-unions-warn-of-classroom-chaos-after-post-coup-purge (accesat octombrie 2016).

[18] Irfan Aktan, "The Death of Critical Journalism in Turkey", *Al-Monitor*, http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/10/turkey-death-of-critical-journalism.html (accesat octombrie 2016).

[19] Metin Gurcan, "How post-coup purges depleted Turkey's military", *Al-Monitor*, 16 septembrie 2016, http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/09/turkey-military-needs-two-year-fill-ranks-emptied-by-purge.html (accesat octombrie 2016).

[20] Stephen Starr, "Turkey goes to war in Syria by flying under the radar", *The Irish Times*, 12 octombrie 2016, http://www.irishtimes.com/news/world/middle-east/turkey-goes-to-war-in-syria-by-flying-under-the-radar-1.2827410 (accesat octombrie 2016).

[21] BBC Monitoring, "Turkey vs. Syria's Kurds vs. Islamic State", *BBC News*, 23 august 2016, http://www.bbc.com/news/world-middle-east-33690060 (accesat octombrie 2016).

[22] Selcan Hacaoglu, "Turkey risks Kurdish war on two fronts as Army Advances in Syria", *Bloomberg*, 29 septembrie 2016, http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-09-28/turkey-risks-kurdish-war-on-two-fronts-as-army-advances-in-syria (accesat octombrie 2016).

lângă frontiera cu Turcia, precum Jarablus şi executarea de lovituri aeriene împotriva infrastructurii grupărilor ISIS dar şi YPG/PYD[23]. Teoretic, aliaţi cu coaliţia Forţele Democrate Siriene, militarii turci au avut confruntări cu miliţiile kurde respective, parte a formaţiunii, considerate drept parte de PKK, potrivit BBC[24]. De asemenea, o serie de observatori internaţionali au fost surprinşi de rapiditatea lansării campaniei, la scurt timp după tentativa de lovitură de stat din 15 iulie[25].

Din motive similare, Turcia expediase şi un număr redus de trupe în nordul Irakului, care, printre altele, au instruit forţele miliţiei kurde partenere din regiune, condusă de liderul tradiţional Massoud Barzani[26]. Ankara şi-a propus să joace un rol în planificata operaţie de recucerire a oraşului Mosul, cea mai importantă localitate deţinută de militanţii ISIS şi s-a implicat într-o serie de negocieri în acest sens, cu reprezentanţii coaliţiei internaţionale care combate gruparea, îndeosebi cu principalul său membru, Statelor Unite, potrivit publicaţiei online *Al-Monitor*[27]. Cu toate acestea, solicitările sale s-au lovit de opoziţia decidenţilor de la Bagdad, suspicioşi, ca şi cei de la Damasc, faţă de prezenţa forţelor respective.

Politica urmărită de Recep Tayyip Erdoğan se integrează unui tipar clasic din perspectiva obiectivelor, de consolidare a controlului propriului teritoriu şi de creştere a prestigiului autorităţile, dar acţiunile militare pot complica relaţiile cu vecinii sau cu marile puteri implicate în regiunea Orientului Mijlociu, precum Statele Unite[28]. Asediul Alepului şi evenimentele din nordul Irakului se prezintă ca focare conflictuale dificil de gestionat, din cauza participării unui număr destul de mare de actori, cu caracteristici variabile (state, miliţii etc.), ceea ce înseamnă interese, acţiuni şi consecinţe mai greu de anticipat. Washingtonul, Moscova şi alte capitale sau Organizaţia Naţiunilor Unite (ONU) se confruntă nu numai cu fenomenele regionale, ci şi cu implicaţiile sistemice ale acestora. În paralel, se desfăşoară o serie de operaţii împotriva militanților PKK din interiorul ţării[29].

---

[23] ***, "IS conflict: Turkey-backed Syrian rebels take Jarablus", *BBC News*, 24 august 2016, http://www.bbc.com/news/world-europe-37171995 (accesat octombrie 2016); Aaron Stein, "This is how Turkey's incursion into Syria could get bogged down", *War on the Rocks*, 7 septembrie 2016, http://warontherocks.com/2016/09/this-is-how-turkeys-incursion-into-syria-could-get-bogged-down (accesat octombrie 2016).

[24] BBC Monitoring, "Turkey vs. Syria's Kurds vs. Islamic State", *BBC News*, 23 august 2016, http://www.bbc.com/news/world-middle-east-33690060 (accesat octombrie 2016).

[25] Danny Orbach, "What coup-proofing will do to Turkey's military: lessons from five countries", *War on the Rocks*, http://warontherocks.com/2016/09/what-coup-proofing-will-do-to-turkeys-military-lessons-from-five-countries (accesat octombrie 2016).

[26] ***, "Turkey's Erdoğan, Iraqi Kurish leader Barzani discuss fight against militants", *Reuters*, 23 august 2016, http://www.reuters.com/article/us-turkey-Erdoğan-barzani-idUSKCN10Y236 (accesat octombrie 2016).

[27] Semih Idiz, "Turkey demans role in Mosul battle", *Al-Monitor*, 15 septembrie 2016, http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/09/turkey-iraq-syria-isis-raqqa-mosul.html (accesat octombrie 2016).

[28] Aaron Stein, "Repairing the U.S.-Turkish Alliance", *War on the Rocks*, 24 august 2016, http://warontherocks.com/2016/08/repairing-the-u-s-turkish-alliance (accesat octombrie 2016).

[29] Ibidem.

Vicepreşedintele american Joe Binden a purtat mai multe discuţii cu preşedintele Turciei, în care a exprimat „regretele” pentru „pierderile suferite” în timpul loviturii eşuate de stat din 15 iulie, iar Recep Tayyip Erdoğan a solicitat încă o dată „extrădarea” sau „reţinerea” lui Fethullah Gülen, blamat pentru organizarea acestei tentative de schimbare prin forţă a puterii[30]. Statele Unite s-au trezit într-o poziţie diplomatică dificilă în Siria şi Irak, având de-a face cu aliaţi şi parteneri cu interese diferite, uneori conflictuale, fapt remarcat de majoritatea observatorilor, dar, până acum, au reuşit să menţină coaliţia „occidentală” împotriva ISIS unită, ceea ce reprezintă un succes diplomatic, chiar dacă înţelegerile cu Rusia nu s-au dovedit a fi suficient de solide[31]. De exemplu, Washingtonul a trimis forţe speciale pentru a asista operaţia *Scutul Eufratului*[32].

Turcia şi-a adâncit cooperarea cu Federaţia Rusă, continuând tendinţa de ameliorare a relaţiilor începută odată cu tentativa de lovitură de stat din iulie 2016. Astfel, preşedintele Recep Tayyip Erdoğan s-a întâlnit cu omologul său, Vladimir Putin, pe 9 august, la Sankt Petersburg, ocazie cu care au promis relansarea relaţiilor bilaterale şi au menţionat chiar „o axă a prieteniei”, potrivit *The Telegraph*[33]. S-au manifestat însă unele divergenţe în ultimele două luni, în special în ceea ce priveşte operaţia din Siria, dar fără a afecta aparent procesul de apropiere diplomatică între cele două state[34].

Situaţia din Turcia rămâne încă complexă, ca urmare a intersectării a trei tendinţe principale: consolidarea internă a autorităţii preşedintelui Recep Tayyip Erdoğan, un conflict teritorial cu aspecte interne şi externe şi relaţiile în schimbare cu actori majori precum Statele Unite şi Federaţia Rusă. Dacă este previzibilă continuarea procesului de centralizare politică şi este de anticipat menţinerea legăturilor dintre Washington şi Ankara, aspecte precum viitorul operaţiilor din Siria sau confruntarea cu unele grupări kurde se dovedesc dificil de surprins, din cauza multiplelor variabile implicate. Se poate considera că subiectul va continua să atragă atenţia decidenţilor responsabili cu rezolvarea problemelor de securitate.

---

[30] ***, “Gullen’s extradiction our top priority, president Erdoğan tells VP Binden”, *Daily Sabah*, 25 august 2016, http://www.dailysabah.com/war-on-terror/2016/08/26/gulens-extradition-our-top-priority-president-Erdoğan-tells-vp-biden (accesat octombrie 2016).

[31] De exemplu, Aliza Marcus, “How America Can Work with Turkey without Losing Syria’s Kurds”, *The National Interest*, 26 august 2016, http://nationalinterest.org/feature/how-america-can-work-turkey-without-losing-syrias-kurds-17488?page=2 (accesat octombrie 2016).

[32] Gordon Lubold, Adam Entous, Dion Nissebaum, “U.S. Special Forces to Aid Turkish Troops in Syria”, *The Wall Street Journal*, 16 septembrie 2016, http://www.wsj.com/articles/u-s-sending-special-ops-forces-to-northern-syria-1474030801 (accesat octombrie 2016).

[33] Zia Weise, Roland Oliphant, “Erdoğan praises ’dear friend’ Vladimir Putin in Russian-Turkish detente”, *The Telegraph*, 9 august 2016, http://www.telegraph.co.uk/news/2016/08/09/putin-and-Erdoğan-vow-to-turn-new-page-at-meeting-in-st-petersbu (accesat octombrie 2016).

[34] Georghi Stepanov, Serghei Strokan, Ivan Safronov, “Turkey has gone further than promised in Syria, says Moscow”, *Kommersant/Russia Beyond the Headlines*, http://rbth.com/international/2016/08/26/turkey-has-gone-further-than-promised-in-syria-says-moscow_624453 (accesat octombrie 2016).

**UNIVERSITATEA NAŢIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”**

Lucrarea are 11 pagini.

***Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate***
Şoseaua Panduri, nr. 68-72, sector 5, Bucureşti
Telefon: 021.319.56.49 Fax: 021.319.57.809
E-mail: cssas@unap.ro Website: http//cssas.unap.ro

979/2016